

Bartłomiej Nita

UZNAWALNOŚĆ EFEKTÓW KSZTAŁCENIA W EUROPEJSKIM SYSTEMIE TRANSFERU OSIĄGNIĘĆ ECVET

RECOGNITION OF LEARNING OUTCOMES IN THE EUROPEAN CREDIT SYSTEM FOR VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING

Katedra Rachunku Kosztów i Rachunkowości Zarządczej, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
ul. Komandorska 118-120, 53-345 Wrocław, e-mail: bartlomiej.nita@ue.wroc.pl

Summary. Paper describes fundamental problems associated with transfer of learning outcomes. In the first part of the article the basic forms of learning activities were described including informal and non-formal education. In the second part of the paper European Credit System for Vocational Education and Learning was analyzed as well as the possibilities of recognition of learning outcomes for professions in accounting and finance were discussed.

Słowa kluczowe: system transferu osiągnięć, uznawalność efektów kształcenia.

Key words: credit transfer system, recognition of learning outcomes.

WSTĘP

Zgodnie z założeniami Komisji Europejskiej przyszłość Europy jest zdeterminowana jakością kapitału ludzkiego i zdolnością Europejczyków do ciągłego podnoszenia swoich kompetencji i kwalifikacji. W związku z tym współcześnie coraz częściej zwraca się uwagę na konieczność kształcenia i szkolenia zawodowego VET (ang. *vocational education and training*).

Autorzy Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego... (2010) podkreślają, że kształcenie i szkolenie zawodowe odgrywa dwie zasadnicze role: po pierwsze, stanowi narzędzie, które pomaga Europie zaspokoić obecne i przyszłe zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników, po drugie, ma ułatwiać wyjście z kryzysu i zmniejszać jego społeczne skutki. Rozwój umiejętności Europejczyków ma szczególne znaczenie w kontekście globalnego wyścigu talentów oraz szybkiego rozwoju systemów kształcenia i szkolenia w rozwijających się gospodarczo krajach, takich jak Chiny, Brazylia lub Indie. Kształcenie i szkolenie zawodowe musi się zatem dostosowywać do rosnącej konkurencji globalnej, starzejącego się społeczeństwa Europy, zmian struktury zatrudnienia i ciągłego rozwoju technologii informacyjnych. Można wyróżnić dwie składowe systemy kształcenia typu VET (Komunikat... 2010):

1. Wstępne kształcenie i szkolenie zawodowe IVET (ang. *initial vocational education and training*), które ma wyposażyć uczącą się młodzież w umiejętności najbardziej poszukiwane na rozwijających się rynkach pracy, takie jak e-umiejętności, i w wysoko rozwinięte kluczowe kompetencje, takie jak kultura informatyczna i umiejętności korzystania z mediów w celu nabycia kompetencji informatycznych. Szczególną rolę IVET odgrywa w rozwiązywaniu problemu wysokiego bezrobocia wśród ludzi młodych w Europie.

2. Ustawiczne kształcenie i szkolenie zawodowe CVET (ang. *continuing vocational education and training*), skierowane do osób dorosłych, które muszą mieć możliwość aktualizacji swoich umiejętności i kompetencji, ponieważ zmiany pracy i zawodu są dokonywane w średnim wieku; przekształceniu ulegają bowiem tradycyjne etapy życia (szkolenie – praca – emerytura).

Celem opracowania jest wskazanie zasadności uznawania efektów kształcenia zdobywanych przez całe życie przez osoby dorosłe i zwrócenie uwagi na problem uznawalności tych efektów. Teza opracowania zawiera się w stwierdzeniu, że współcześnie niezbędne jest uznawanie efektów kształcenia uzyskiwanych w różny sposób, głównie nieformalnie i pozaformalnie, aby umożliwić osobom dorosłym kontynuowanie kształcenia w formalnym systemie edukacji¹.

UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

Współcześnie cztery podstawowe rodzaje ustawicznego kształcenia i szkolenia zawodowego obejmują (Classification 2006):

- edukację formalną (ang. *formal education*);
- edukację pozaformalną (ang. *non-formal education*);
- uczenie się nieformalne (ang. *informal education*);
- uczenie się przypadkowe lub incydentalne (ang. *random/incidental learning*).

Najbardziej sformalizowana jest edukacja formalna, która według Słownika kluczowych pojęć związanych z krajowym systemem kwalifikacji (2011) oznacza kształcenie, szkolenie, uczenie się w ramach programów realizowanych przez szkoły, uczelnie i inne podmioty, prowadzących do uzyskania kwalifikacji.

W Perspektywie uczenia się przez całe życie (2011), przygotowanej przez Międzyresortowy Zespół do spraw uczenia się przez całe życie, uczenie się formalne definiuje się jako „[...] uczenie się poprzez udział w programach kształcenia i szkolenia prowadzących do uzyskania kwalifikacji” (s. 72). Według Kolanowskiej (2010) termin „uczenie się” formalne oznacza „[...] uczenie się mające na ogół miejsce w placówce edukacyjnej lub szkoleniowej służące usystematyzowanym celom edukacyjnym, odbywające się w określonych ramach czasowych i przewidujących wsparcie w nauce dla uczących się osób, mające charakter zamierzony z punktu widzenia uczącej się osoby i na ogół prowadzące do certyfikacji” (s. 334). W opracowaniu Terminology of European education and training policy (2008) uczenie się formalne to „[...] uczenie się, które jest procesem zorganizowanym i ustrukturyzowanym (np. w instytucji kształcącej lub szkolącej lub w miejscu pracy) i jest wprost zaplanowane jako uczenie się (pod względem celów, okresu lub środków)” (s. 85). Uczenie się formalne jest zamierzone z punktu widzenia uczącego się. Zwykle prowadzi do walidacji i certyfikacji.

Według Słownika kluczowych... (2011) o **edukacji formalnej** (uczeniu się w systemie formalnym) można mówić w odniesieniu do osób, które:

- są uczniami szkoły podstawowej, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej;

¹ W opracowaniu przedstawiono wyniki badań na potrzeby projektu POKL, UDA-POKL.04.01.01-00-201/11, Kuźnia Kadr 6, czyli wzmocnienie i rozwój potencjału dydaktycznego uczelni dzięki wypracowaniu innowacyjnego modelu kształcenia przez całe życie (Nita i Pauka 2013).

- są słuchaczami szkół, które wydają dyplomy nadające kwalifikacje odpowiadające poziomowi 5 w PRK;
- są studentami uczelni, w tym także uczącymi się w systemie zaocznym albo w systemie „na odległość” (ang. *distance learning*);
- uczestniczą w szkoleniu, które prowadzi bezpośrednio do uzyskania kwalifikacji (zgodnie z zasadami ERK/PRK).

Realizowanie przez dziecko obowiązku szkolnego w systemie *home schooling* na podstawie obowiązujących w Polsce przepisów także mieści się w zakresie tak zdefiniowanego pojęcia **edukacji formalnej**. Natomiast nie mieszczą się w tym pojęciu m.in. Słownik kluczowych... (2011):

- uczestnictwo w kursach języka obcego organizowanych przez różne podmioty (np. przez pracodawcę);
- uczestnictwo w kształceniu podyplomowym, kursach doskonalących i szkoleniach organizowanych przez szkoły (w tym wyższe uczelnie);
- uczestnictwo w kursach żeglarskich, kursach ratownika wodnego, instruktora ZHP, przewodnika PTTK itp.;
- uczenie się rzemiosła w warsztacie (uczeń, czeladnik) i w systemie kursów na wyższy stopień w hierarchii, jeżeli nie prowadzi to bezpośrednio do uzyskania kwalifikacji.

Według Słownika kluczowych pojęć (2011) edukacja pozaformalna obejmuje kształcenie, szkolenie, uczenie się, które nie prowadzi wprost do uzyskania kwalifikacji w ramach programów organizowanych przez różne podmioty (np. pracodawców, organizacje obywatelskie, ale także uczelnie, szkoły i osoby indywidualne). Oznacza to, że kształcenie pozaformalne realizuje się przez udział w kształceniu lub szkoleniu, które nie prowadzi wprost do uzyskania kwalifikacji, przy czym efekty tego uczenia się mogą być zgodnie z ustalonymi procedurami potwierdzane, akumulowane, transferowane i uznawane. W projekcie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie (Perspektywa... 2011) uczenie się pozaformalne definiuje się jako „[...] uczenie się zorganizowane instytucjonalnie jednak poza programami kształcenia i szkolenia prowadzącymi do uzyskania kwalifikacji” (s. 72). Kolanowska (2010) podaje, że uczenie się pozaformalne oznacza „[...] uczenie się nieodbywające się w placówce edukacyjnej czy szkoleniowej i na ogół nieprowadzące do certyfikacji, ale mające charakter zaplanowany, służące usystematyzowanym celom, odbywające się w określonych ramach czasowych, przewidujących wsparcie w nauce dla uczących się osób i mające charakter zamierzony z punktu widzenia uczącej się osoby” (s. 335). Według opracowania Terminology of European education and training policy (2008) uczenie się pozaformalne to „Uczenie się związane z zaplanowanymi/świadomymi działaniami, które nie są wprost nakierowane na uczenie się (pod względem celów uczenia, okresu oraz wsparcia tego procesu). Uczenie się pozaformalne jest zamierzone z punktu widzenia uczącego się” (s. 133).

Według Słownik kluczowych... (2011) o **edukacji pozaformalnej** (uczeniu się w systemie pozaformalnym) można mówić, gdy chodzi o:

- uczestnictwo w kursach doskonalących i szkoleniach organizowanych m.in. także w ramach zakładu pracy (w tym szkolenia stanowiskowe, BHP, ppoż itp.);

- uczestnictwo w organizowanych przez szkoły (w tym wyższe) kursach i szkoleniach, które nie prowadzą wprost do uzyskania kwalifikacji (wpisanych do krajowego rejestru kwalifikacji);
- uczestnictwo w kształceniu podyplomowym na uczelni, które nie prowadzi bezpośrednio do uzyskania kwalifikacji wpisanych do krajowego rejestru kwalifikacji;
- uczestnictwo w kursach języka obcego organizowanych przez różne podmioty;
- uczestnictwo w kursach żeglarskich, kursach prawa jazdy, instruktora (np. w ramach ZHP, PTTK), o ile nie prowadzą one bezpośrednio do uzyskania kwalifikacji wpisanych do krajowego rejestru kwalifikacji.

Definicja kształcenia nieformalnego podana przez Słownik kluczowych pojęć (2011) i przyjęta przez komitet sterujący KRK oznacza dochodzenie do nowych kompetencji bez korzystania z programów prowadzonych przez podmioty kształcące/szkolące (bez nauczyciela /instruktora/ trenera), dzięki samodzielnej aktywności podejmowanej w celu osiągnięcia określonych efektów uczenia się i/lub uczeniu się nieintencjonalnemu (niezamierzonemu).

W projekcie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie (Perspektywa... 2011) uczenie się nieformalne definiuje się jako „[...] uczenie się niezorganizowane instytucjonalnie, realizowane w sposób zamierzony lub niezamierzony. Jest to uczenie się zorganizowane instytucjonalnie jednak poza programami kształcenia i szkolenia prowadzącymi do uzyskania kwalifikacji” (s. 72). Według Kolanowskiej (2010) kształcenie nieformalne to „[...] kształcenie będące efektem codziennych czynności/zajęć w pracy w domu lub w trakcie wypoczynku, nieodbywające się w sposób zorganizowany czy usystematyzowany, na ogół niemające charakteru zamierzonego z punktu widzenia uczącej się osoby i zwykle nieprowadzące do certyfikacji” (s. 335). Natomiast według Słownika kluczowych... (2011) uczenie się nieformalne to działanie np.:

- w miejscu pracy w toku wykonywania zleconych zadań, które wymagają poznania nowej wiedzy/opanowania nowych umiejętności;
- w miejscu pracy w ramach odbywania przez ucznia/studenta praktyki zawodowej przewidzianej w programie nauczania szkoły/wyższej uczelni;
- w środowisku zamieszkania w toku wykonywania zadań na własne potrzeby, wymagających poznania nowej wiedzy i opanowania nowych umiejętności (np. samodzielne złożenie zakupionych mebli, podłączenie urządzeń domowych, naprawy i konserwacja sprzętu AGD itp.);
- uczenie się języka obcego z wykorzystaniem materiałów dla samouków (programy do samodzielnego uczenia się).

Najmniej sformalizowane jest uczenie się przypadkowe lub incydentalne, które nie jest w żaden sposób zorganizowane i ukierunkowane intencjonalnie na uczenie się. Ten typ uczenia się występuje często jako produkt uboczny codziennej aktywności człowieka i nie stanowi rezultatu zamierzonych działań edukacyjnych. Przykłady obejmują naukę, która odbywa się w trakcie spotkań z innymi ludźmi, podczas słuchania programu radiowego lub oglądania programów telewizyjnych, które nie są zaprojektowane jako programy edukacyjne (International... 2011). Termin ten niekiedy jest utożsamiany z edukacją nieformalną.

W tabeli 1 zestawiono synonimy trzech omówionych wcześniej pojęć i inne terminy o zbliżonym znaczeniu.

Tabela 1. Synonimy i terminy dotyczące edukacji formalnej, pozaformalnej i nieformalnej o zbliżonym znaczeniu

Wyszczególnienie	Edukacja formalna	Edukacja pozaformalna	Edukacja nieformalna
Synonimy i terminy używane zamiennie	<ul style="list-style-type: none"> – kształcenie/uczenie się w systemie/ramach edukacji formalnej – kształcenie/uczenie się w systemie formalnym – kształcenie formalne/formalne kształcenie 	<ul style="list-style-type: none"> – kształcenie/uczenie się w systemie edukacji pozaformalnej – kształcenie/uczenie się w systemie pozaformalnym – kształcenie pozaformalne/pozaformalne kształcenie 	<ul style="list-style-type: none"> – uczenie się bez profesjonalnego, zorganizowanego wsparcia
Inne terminy o zbliżonym znaczeniu	<ul style="list-style-type: none"> – kształcenie szkolne/akademickie/universyteckie – edukacja instytucjonalna – edukacja zinstytucjonalizowana 	<ul style="list-style-type: none"> – doksztalcenie – doskonalenie zawodowe – douczanie – podnoszenie kwalifikacji – szkolenie 	<ul style="list-style-type: none"> – bycie samoukiem – uczenie się samodzielnie – uczenie się na własną rękę – samokształcenie – własna nauka

Źródło: opracowanie na podstawie: Słownik kluczowych pojęć... (2011).

EUROPEJSKI SYSTEM TRANSFERU OSIĄGNIĘĆ W KSZTAŁCENIU I SZKOLENIU ZAWODOWYM (ECVET)

W 2008 r. Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej wydali zalecenie w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Zalecenie z dnia 23 kwietnia 2008 r.). W dokumencie tym Parlament i Rada zalecają stosowanie podejścia opartego na efektach uczenia się przy definiowaniu i opisywaniu kwalifikacji oraz propagowanie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego zgodnie ze wspólnymi europejskimi zasadami uzgodnionymi w konkluzjach Rady z dnia 28 maja 2004 r., przy zwróceniu szczególnej uwagi na obywateli najbardziej narażonych na bezrobocie lub niepewne formy zatrudnienia, w przypadku których takie podejście może ułatwić zwiększanie uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie oraz dostęp do rynku pracy. W 2009 r. Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej wydali kolejne zalecenie w sprawie ustanowienia europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (Zalecenie z dnia 18 czerwca 2009 r.). Dokument ten ma istotne znaczenie dla wprowadzania uznawalności efektów uczenia się w kształceniu ustawicznym. Celem tego zalecenia jest stworzenie europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym ECVET (ang. *European Credit System for Vocational Education and Training*), mającego ułatwić transfer, uznawanie i akumulację efektów uczenia się osób zamierzających uzyskać określoną kwalifikację. Zwiększy to ogólne zrozumienie efektów uczenia się obywateli, przejrzystość tych efektów, transnarodową mobilność oraz możliwość przenoszenia efektów uczenia się zarówno pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi, jaki i – w stosownych przypadkach – również wewnątrz samych państw członkowskich, w wolnym od granic obszarze uczenia się przez całe życie, a także zwiększy mobilność i możliwość przenoszenia kwalifikacji na szczeblu krajowym pomiędzy różnymi sektorami gospodarki oraz na rynku pracy. Przyczyni się to ponadto do rozwoju i rozszerzenia europejskiej współpracy w dziedzinie edukacji i szkoleń.

System ECVET został zdefiniowany jako **techniczne ramy transferu, uznawania oraz – w stosownych przypadkach – akumulacji efektów uczenia się poszczególnych osób, tak by mogły one uzyskać określone kwalifikacje.**

Narzędzia i metody systemu ECVET obejmują opis kwalifikacji w kategoriach jednostek uczenia się wraz ze związanymi z nimi punktami, proces transferu i akumulacji oraz dokumenty uzupełniające, takie jak porozumienia o programie zajęć, indywidualne wykazy osiągnięć oraz przewodniki dla użytkowników systemu ECVET.

Zalecenie z 2009 r. jest uzupełnieniem Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie, w którym to dokumencie zaleca się państwom członkowskim, by dążyły do powiązania ram kwalifikacji z istniejącymi lub przyszłymi europejskimi systemami transferu osiągnięć, zarówno w odniesieniu do transferu i akumulacji zaliczeń w szkolnictwie wyższym, jak i do transferu osiągnięć w VET. Podczas gdy głównym celem EQF (ang. *European Qualifications Framework*) jest zwiększenie przejrzystości, porównywalności i możliwości przenoszenia posiadanych kwalifikacji, system ECVET ma na celu ułatwienie transferu, uznawania i akumulacji efektów uczenia się osób dążących do uzyskania określonej kwalifikacji.

Założenia systemu ECVET przewidują, że ma być on stosowany w odniesieniu do wszystkich efektów uczenia się, które powinny być z reguły osiągalne w ramach szeregu ścieżek kształcenia i uczenia się na wszystkich poziomach europejskich ram kwalifikacji dotyczących uczenia się przez całe życie (EQF), a następnie podlegać transferowi i uznaniu. Zalecenie to wpisuje się zatem w szersze cele, takie jak: propagowanie uczenia się przez całe życie, zwiększanie możliwości zatrudnienia, otwartość na mobilność oraz integracja społeczna pracowników i osób uczących się. W szczególności ułatwia ono opracowanie elastycznych i zindywidualizowanych ścieżek, jak również uznawanie efektów uczenia się osiągniętych w ramach pozaformalnego i nieformalnego uczenia się.

W dokumencie z 18 czerwca 2009 r. znajduje się sześć szczegółowych zaleceń dla państw członkowskich, aby:

1. Propagowały europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (system ECVET) na wszystkich poziomach EQF w odniesieniu do kwalifikacji z zakresu VET w celu ułatwienia transnarodowej mobilności i uznawania efektów uczenia się w VET oraz w wolnym od granic uczeniu się przez całe życie.
2. Stworzyły niezbędne warunki, a w stosownych przypadkach przyjęły odpowiednie środki umożliwiające od 2012 r. – zgodnie z krajowym ustawodawstwem i krajową praktyką oraz na podstawie testów i prób – stopniowe stosowanie systemu ECVET w odniesieniu do kwalifikacji VET na wszystkich poziomach EQF i do celów transferu, uznawania i akumulacji indywidualnych efektów uczenia się, uzyskanych w kontekście formalnym oraz – tam gdzie to stosowne – w kontekście pozaformalnym i nieformalnym.
3. Wspierały rozwój krajowych i europejskich partnerstw i sieci skupiających instytucje i organy odpowiedzialne za kwalifikacje i dyplomy, organizatorów kształcenia i szkolenia zawodowego, partnerów społecznych oraz inne zainteresowane podmioty prowadzące działalność polegającą na testowaniu, wdrażaniu i upowszechnianiu systemu ECVET.
4. Zagwarantowały zainteresowanym stronom i osobom indywidualnym w obszarze VET dostęp do informacji oraz wytycznych z zakresu stosowania systemu ECVET, a jednocześnie ułatwiły wymianę informacji pomiędzy państwami członkowskimi. Ponadto aby zadbały o nale-

żyte upowszechnianie przez właściwe organy informacji o zastosowaniu systemu ECVET do kwalifikacji oraz o to, by pokrewne dokumenty „Europass”, wydawane przez właściwe organy, zawierały jasno przedstawione, sprecyzowane informacje i odniesienia.

5. Stosując system ECVET, przestrzegały, zgodnie z krajowym ustawodawstwem i praktyką, wspólnych zasad dotyczących zapewniania jakości VET, określonych w konkluzjach Rady z dnia 28 maja 2004 r. w sprawie zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym, w szczególności w odniesieniu do oceny, walidacji i uznawania efektów uczenia się.
6. Zagwarantowały funkcjonowanie mechanizmów koordynacji i monitorowania na odpowiednich szczeblach, zgodnie z ustawodawstwem, strukturami i wymaganiami poszczególnych państw członkowskich w celu zapewnienia jakości, przejrzystości i spójności inicjatyw zmierzających do wdrożenia systemu ECVET.

Zasady i ustalenia techniczne dotyczące systemu ECVET zawarte są w załączniku II do Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. Zasady te odnoszą się do czterech podstawowych elementów systemu:

- jednostek uczenia się;
- transferu i akumulacji efektów uczenia się, partnerstwa systemu ECVET;
- porozumień o programie zajęć i indywidualnego wykazu osiągnięć;
- punktów ECVET.

Jednostka uczenia się jest elementem kwalifikacji, na który składa się spójny zbiór wiedzy, umiejętności i kompetencji, który można poddać ocenie i walidacji wraz z towarzyszącymi mu punktami ECVET. Kwalifikacja z reguły składa się z szeregu jednostek; tworzy ją określony zbiór tych jednostek. Osoba ucząca się może zatem uzyskać kwalifikację przez akumulowanie wymaganych jednostek w różnych krajach i w różnych kontekstach (uczenie się formalne, a w stosownych przypadkach pozaformalne i nieformalne), z poszanowaniem krajowego ustawodawstwa dotyczącego akumulacji jednostek i uznawania efektów uczenia się.

W systemie ECVET jednostki efektów uczenia się uzyskane w określonym kontekście są oceniane, a następnie – jeżeli ocena przebiegnie pomyślnie – przenoszone do innego kontekstu. W tym drugim kontekście właściwa instytucja dokonuje ich walidacji i uznania, potwierdzając tym samym spełnienie części wymagań warunkujących uzyskanie przez daną osobę określonej kwalifikacji. Jednostki efektów uczenia się mogą być następnie akumulowane celem uzyskania pełnej kwalifikacji, zgodnie z przepisami danego kraju lub regionu. Procedury i wytyczne związane z oceną, walidacją, akumulacją i uznawaniem jednostek efektów uczenia się są opracowywane przez właściwe instytucje oraz partnerów zaangażowanych w proces kształcenia/szkolenia. Transfer i walidacja osiągnięć w oparciu o system ECVET, stosowany w odniesieniu do efektów uczenia się uzyskanych w formalnym kontekście uczenia się, należy ułatwiać przez tworzenie partnerstw i sieci właściwych instytucji, uprawnionych (każda na własnym obszarze działania) do nadawania pełnych kwalifikacji lub jednostek oraz przyznawania osiągnięć za efekty uzyskane w uczeniu się.

Aby umożliwić transfer osiągnięć, w którym bierze udział dwóch partnerów i mobilna osoba ucząca się, dwie instytucje właściwe, zaangażowane w proces kształcenia/szkolenia i walidacji,

oraz osoba ucząca się zawierają – w ramach porozumienia o partnerstwie – porozumienie o programie zajęć.

Punkty ECVET stanowią uzupełniające liczbowe źródło informacji o kwalifikacjach i jednostkach. Nie mają wartości w oderwaniu od uzyskanych efektów uczenia się dotyczących konkretnej kwalifikacji, do której się odnoszą, natomiast odzwierciedlają fakt uzyskania i akumulacji jednostek uczenia się. Aby umożliwić jednolite podejście do stosowania punktów ECVET, zakłada się, że efektom uczenia się, uzyskiwanym w ciągu jednego roku formalnego kształcenia i szkolenia zawodowego w pełnym wymiarze godzin, odpowiada 60 punktów ECVET.

UZNAWANIE EFEKTÓW KSZTAŁCENIA W ZAWODACH ZWIĄZANYCH Z FINANSAMI I RACHUNKOWOŚCIĄ

W zawodach związanych z finansami i rachunkowością w Polsce można wymienić wiele takich sposobów pozaformalnego uzyskiwania efektów uczenia się, które mogą prowadzić do zdobycia kwalifikacji uznanych w systemie ECVET. Próba typologii takich form kształcenia wymaga przyjęcia jednocześnie dwóch kryteriów (Nita i Pauka 2013):

- zakresu kształcenia;
- podmiotu organizującego kształcenie.

Ze względu na zakres szkolenia można wyróżnić:

1. Rozbudowane programy szkoleniowe, których realizacje trwają niekiedy wiele miesięcy, a nawet lat, ukierunkowane na zdobycie kwalifikacji umożliwiających wykonywanie zawodu związanego z rachunkowością i finansami.
2. Szkolenia i krótkie kursy, zorientowane na poszerzenie wiedzy, umiejętności i kompetencji dotyczących określonego obszaru specjalistycznego z zakresu finansów i rachunkowości.

Mając na względzie podmiot organizujący kształcenie, można wyróżnić:

1. Organizacje i stowarzyszenia zawodowo zajmujące się problematyką finansów i rachunkowości, często zrzeszające na zasadzie członkostwa specjalistów z tego obszaru. Organizacje te prowadzą własne rozbudowane programy szkoleniowe, które są certyfikowane według określonych wewnętrznie zasad, oraz pojedyncze kursy i szkolenia; oferta tych instytucji jest mocno zestandaryzowana i rzadko proponowane są produkty dostosowywane do potrzeb konkretnych osób lub członków. Wyróżnikiem jest proponowanie certyfikowanej oferty szkoleniowej, która jest rozpoznawalna przez specjalistów z zakresu finansów i rachunkowości.
2. Firmy szkoleniowe, które zajmują się działalnością gospodarczą polegającą na organizacji i prowadzeniu szkoleń skierowanych zarówno do osób indywidualnych, jak i przedsiębiorstw i instytucji. Firmy te są przedsiębiorstwami zorientowanymi na zysk i koncentrują się głównie na dostarczaniu produktów szkoleniowych dobrze dopasowanych do potrzeb klientów. Produkty te mogą mieć charakter zarówno rozbudowanych programów szkoleniowych, jak i pojedynczych szkoleń.
3. Przedsiębiorstwa, które organizują w różnej formie szkolenia wewnętrzne dla własnych pracowników.

Na szczególną uwagę zasługują organizacje i stowarzyszenia, zarówno krajowe, jak i zagraniczne, o zasięgu globalnym działające również w Polsce. Instytucje te oferują kształcenie, które:

1. Kończy się certyfikacją według reguł i zasad opracowanych przez daną organizację i propagowaną w środowisku specjalistów z zakresu finansów i rachunkowości.
2. Ułatwia zdobycie odpowiednich kwalifikacji i wykonywanie zawodu, do którego dostęp jest regulowany odrębnymi przepisami prawa (np. usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych).

Uczenie się pozaformalne jest zamierzone z punktu widzenia osoby się uczącej i w związku z tym realizuje się przez udział w szkoleniach organizowanych przez różne podmioty i nie prowadzi wprost do uzyskania kwalifikacji, przy czym efekty tego uczenia się mogą być, zgodnie z ustalonymi procedurami, potwierdzone, akumulowane, transferowane i uznawane.

Oprócz szkoleń organizowanych przez profesjonalne stowarzyszenia edukacja pozaformalna jest możliwa dzięki kursom i szkoleniom, które są organizowane przez profesjonalne firmy szkoleniowe, a także dzięki szkoleniom wewnętrznym organizowanym bezpośrednio przez pracodawców. Oszacowanie liczby firm szkoleniowych istniejących na polskim rynku jest bardzo trudne, ponieważ zakres ich działalności obejmuje często poza szkoleniami inną działalność gospodarczą. Obecnie w Polskiej Izbie Firm Szkoleniowych (<http://www.pifs.org.pl>, dostęp 30.10.2013) jest zrzeszonych około 250 podmiotów, przy czym zrzeszanie się w tej organizacji jest dobrowolne. Na mocy Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 października 2004 r. utworzono Rejestr Instytucji Szkoleniowych (<http://ris.praca.gov.pl>, dostęp 30.10.2013). Zgodnie z przepisami instytucja szkoleniowa oferująca szkolenia dla bezrobotnych i poszukujących pracy może prowadzić takie szkolenia finansowane ze środków publicznych po wpisie do rejestru instytucji szkoleniowych prowadzonego przez wojewódzki urząd pracy właściwy ze względu na siedzibę instytucji szkoleniowej. W publicznym Rejestrze Instytucji Szkoleniowych obecnie jest zarejestrowanych 9508 instytucji.

Nieformalne zdobywanie efektów kształcenia odbywa się zarówno w sposób zamierzony, jak i niezamierzony, bez uczestniczenia w specjalistycznych kursach i szkoleniach. W obszarze rachunkowości i finansów szczególne znaczenie ma uczenie się w miejscu pracy w toku wykonywania powierzonych zadań. Dzięki temu pracownicy wzbogacają swoją wiedzę, opanowują nowe umiejętności i pogłębiają kompetencje, przy czym nie są w stanie tego udokumentować za pomocą certyfikatów i dyplomów. W takiej sytuacji nieformalne zdobywanie efektów uczenia się wymaga szczegółowego rozpoznania zadań, które są realizowane w toku wykonywania zawodowych obowiązków. Identyfikacja tych zadań jest niezbędna w celu zbudowania portfolio, na podstawie którego mogą być przyznawane punkty ECVET.

PODSUMOWANIE

Współcześnie model edukacji ukierunkowany na zdobywanie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych przez osoby dorosłe podlega istotnym zmianom. Ludzie uzyskują efekty kształcenia nie tylko w procesie formalnej edukacji prowadzonej przez powołane w tym celu szkoły, ale również w systemach pozaformalnym i nieformalnym, przy czym efekty te nie są powszechnie uznawane przez system kształcenia formalnego. Zgodnie z zaleceniami Komisji

Europejskiej należy stworzyć warunki do uznawania tych efektów i umożliwić osobom dorosłym potwierdzenie ich kwalifikacji przez system formalny. Wymaga to zaprojektowania w szkolnictwie wyższym w Polsce odpowiednich narzędzi i procedur, dzięki którym osoby z wiedzą i doświadczeniem zawodowym będą mogły kontynuować edukację w systemie formalnym. Będzie to możliwe, jeśli ich kwalifikacje zostaną odpowiednio wycenione i przeliczone na punkty kredytowe zarówno w drodze procedury indywidualnego uznawania efektów kształcenia, jak też za pomocą tzw. ścieżki instytucjonalnej.

PIŚMIENNICTWO

- Classification of learning activities. Manual.** 2006. Luxembourg, European Commission, Eurostat, 13.
- International Standard Classification of Education.** 2011. Paris, UNESCO.
- Kolanowska E.** 2010. Angielsko-polski i polsko-angielski glosariusz terminów i pojęć używanych w europejskich programach współpracy w dziedzinie edukacji. Warszawa, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, 334, 335.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów.** 2010. Bruksela, Komisja Europejska.
- Nita B., Pauka M.** 2013. Raport na temat możliwości i systemu wdrażania akceptowanych rozwiązań w Polsce w obszarze ECVET. Wrocław, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu.
- Perspektywa uczenia się przez całe życie.** 2011. Projekt dokumentu strategicznego. Międzyresortowy Zespół do spraw uczenia się przez całe życie, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji, działający na podstawie Zarządzenia Prezesa Rady Ministrów nr 13 z dnia 17 lutego 2010 r. Warszawa, 72.
- Polska Izba Firm Szkoleniowych,** <http://www.pifs.org.pl>, dostęp: 30.10.2013.
- Rejestr Instytucji Szkoleniowych,** <http://ris.praca.gov.pl>, dostęp: 30.10.2013.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 października 2004 r. w sprawie rejestru instytucji szkoleniowych.** DzU z 2004 r., nr 236, poz. 2365.
- Słownik kluczowych pojęć związanych z krajowym systemem kwalifikacji.** 2011. Red. S. Sławiński. Warszawa, Instytut Badań Edukacyjnych, 24, 25, 28, 52, 53.
- Terminology of European education and training policy.** 2008. Luxembourg, European Centre for the Development of Vocational Training, Office for Official Publications of the European Communities, 85, 133.
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie.** DzUrz. WE C 111/01 z dnia 6.05.2008 r.
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET).** DzUrz. WE C 155/02 z dnia 8.07.2009 r.